

Eigi er það ætíð einsýnt í málum fyrir skiptarétti, hvorn aðilja eigi að telja sóknaraðilja og hvorn varnaraðilja. Eins og mál þetta ber að og rakið hefur verið hér að framan, sýnist vera eðlilegt að telja Ólínu Hólmfríði Kristinsdóttur vera sóknaraðilja málsins. Erfðatilkalli Thorbergs Thorbergssonar verður með engu móti jafnað til málshöfðunar.

Að þessu athuguðu verður eigi talið, að ákvæði 183. gr. laga nr. 85/1936 geti átt við hér, eins og atvikum er háttað, þar sem það er sóknaraðili máls, sem gerir kröfuna á hendur varnaraðiljanum.

Samkvæmt þessu verður kröfu sóknaraðilja um málskostnaðartryggingu af hálfu varnaraðilja synjað.

Eigi hefur verið krafizt málskostnaðar í þessum þætti málsins.

Ályktunarorð:

Kröfu sóknaraðilja, Ólínu Hólmfríðar Kristinsdóttur, um, að varnaraðili, Thorberg Thorbergsson, setji málskostnaðartryggingu, er synjað.

Föstudaginn 20. október 1972.

Nr. 161/1971. Magnús Leópoldsson

(Jóhann Steinason hrl.)

gegn

Bjarna Th. Mathiesen

(Jóhann Ragnarsson hrl.)

og Bjarni Th. Mathiesen

gegn

Magnúsi Leópoldssyni

og Hrafni Bachmann

(Guðmundur Pétursson hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómarar Hæstaréttar.

Ómerking. Heimvísun.

Dómur Hæstaréttar.

Aðaláfrýjandi hefur áfrýjað máli þessu með stefnu 22. október 1971. Gerir hann þessar dómkröfur:

Aðalkrafa: Að málsmeðferð í héraði verði ómerkt og málinu vísað frá héraðsdómi.

Fyrsta varakrafa: Að hinn áfrýjaði dómur og málsmeðferð verði ómerkt og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar af nýju.

Önnur varakrafa: Að hann verði sýknaður af öllum kröfum gagnáfrýjanda.

Priðja varakrafa: Að hann verði aðeins dæmdur til að greiða gagnáfrýjanda kr. 71.540.00 með 7% ársvöxtum frá 28. janúar 1970 til greiðsludags. Í öllum tilvikum krefst aðaláfrýjandi málskostnaðar úr hendi gagnáfrýjanda bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Gagnáfrýjandi hefur áfrýjað málinu með stefnu 9. desember 1971. Krefst hann þess, að aðaláfrýjanda og stefnda, Hrafni Bachmann, verði dæmt að greiða honum óskipt kr. 116.300.00 með 7% ársvöxtum frá 11. marz 1970 til greiðsludags og málskostnað bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi, Hrafn Bachmann, krefst sýknu af kröfum gagnáfrýjanda og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Ekki hafa verið leidd viðhlítandi rök að því, að máli þessu beri að vísa frá héraðsdómi, og verður sú krafa því eigi til greina tekin.

Á dómþingi 17. febrúar 1971 var lagt fram fæðingarvottorð aðaláfrýjanda. Er hann talin fæddur 23. ágúst 1946 og var því eigi fjárráða, þegar hann seldi gagnáfrýjanda bifreið þá, sem um er fjallað í málinu.

Í greinargerð aðaláfrýjanda í héraði er eigi byggt á þeirri málsástæðu, að aðaláfrýjandi hafi verið ófjárráða, þegar viðskipti þessi gerðust. Er mál þetta var munnlega flutt í héraði 21. júní 1971, er einungis bókað, að lögmaður aðaláfrýjanda hafi gert hinar sömu dómkröfur sem í greinargerð. Hins vegar er bókað svo um síðari ræðu lögmanns gagnáfrýjanda, að hann hafi mótmælt „framkominni málsástæðu lögmanns stefnda, Magnúsar Leópoldssonar, um sýknu vegna þess, að

Magnús hefði ekki verið orðinn lögráða, er umrædd viðskipti áttu sér stað, sem of seint fram kominni, þar sem hún væri nú fyrst fram borin við munnlegan flutning málsins“. Málið var aftur munnlega flutt 27. september 1971, og er þá bókað, að lögmenn aðilja hafi vísað til fyrri málflutnings. Í héraðsdómi er málsástæða þessi og andmæli gegn henni ekki tekin til rökstuddrar úrlausnar andstætt 193. gr. laga nr. 85/1936. Verður því ekki hjá því komizt, eins og á stendur, að ómerkja hinn áfrýjaða dóm og vísa málinu heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsuppsögu af nýju.

Rétt er, að málskostnaður fyrir Hæstarétti falli niður.

Það er aðfinnsluvert, að bókanir um munnlegan málflutning á dómþingum 21. júní og 27. september 1971 eru óskilríkar.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera ómerkur, og er málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar og dómsálagningar af nýju.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 27. september 1971.

Mál þetta, sem tekið var til dóms í dag, hefur Bjarni Th. Mathiesen, Hraunbæ 54, Reykjavík höfðað fyrir bæjarþinginu með stefnu, útgefinni 11. marz 1970, á hendur Magnúsi Leópoldssyni, Rofabæ 45, Reykjavík, Hrafni Bachmann, Geitlandi 35, Reykjavík, og Svövu Ingvarsdóttur, Bólstaðarhlíð 11, Reykjavík, til greiðslu in solidum á kr. 116.300.00 með 1% dráttarvöxtum fyrir hvern byrjaðan mánuð frá 11. marz 1970 til greiðsludags og málskostnaði að skaðlausu að mati dómsins.

Af hálfu stefnda Magnúsar Leópoldssonar eru þær dómkröfur gerðar, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda og honum dæmdur málskostnaður úr hendi stefnanda að skaðlausu.

Af hálfu stefnda Svövu Ingvarsdóttur eru þær dómkröfur gerðar, að hún verði sýknuð af öllum kröfum stefnanda og að stefnandi verði dæmdur til að greiða henni málskostnað eftir mati dómsins.

Við munnlegan flutning málsins voru þær dómkröfur gerðar

af hálfu Hrafns Bachmanns, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda og honum dæmdur málskostnaður úr hendi stefnanda.

Málavexti kveður stefnandi vera þá, að með afsali, dags. 29. apríl 1966, hafi hann keypt bifreiðina Y 779 af stefnda Magnúsi Leópoldssyni, sem þá hafi búið að Hlíðarvegi 33, Kópavogi. Við umskráningu hafi bifreiðin fengið skrásetningarnúmerið R 12557. Í afsali þessu segir m. a.:

„Ég undirritaður, Magnús Leópoldsson, Hlíðarvegi 33, Kópavogi, sel hér með og afsala Bjarna Th. Matthiesen, Bragagötu 33, Reykjavík, bifreið mína, Y 779, sem er Mercedes Benz, smíðaár 1957“.

Með afsali, dags. 16. desember 1967, kveðst stefnandi síðan hafa selt bifreiðina Hilmarí Ólafssyni, Arnarhrauni 29, Hafnarfirði, með sömu lýsingu á gerð og aldri bifreiðarinnar og lýst hafi verið í afsalinu til hans. Með stefnu, dags. 21. júní 1968, hafi Hilmar Ólafsson höfðað mál gegn stefnanda þessa máls og krafizt riftunar á bifreiðarkaupunum, þar sem bifreiðin væri raunverulega af árgerðinni 1954, en ekki 1957, eins og lýst hafði verið. Með dómi bæjarþings Reykjavíkur, sem upp hafi verið kveðinn 21. febrúar 1970, hafi riftun verið staðfest og stefnandi þessa máls, Bjarni Th. Mathiesen, dæmdur til að greiða Hilmarí Ólafssyni kaupverð bifreiðarinnar ásamt kostnaði hans með kr. 71.540.00, vexti af skuldinni, sem á stefnudegi hafi numið kr. 11.260.00, og kr. 13.500.00 í málskostnað. Þá nemi kostnaður stefnanda af málinu kr. 20.000.00. Alls nemi kostnaður stefnanda af máli þessu því samkvæmt framanrituðu kr. 116.300.00, sem sé stefnukrafan í máli þessu. Samkvæmt bréfi Bifreiðaeftirlits ríkisins, dags. 19. desember 1969, kveður stefnandi stefnda Magnús Leópoldsson hafa keypt bifreiðina af stefnda Hrafni Bachmann 13. apríl 1966, en Hrafn af stefnda Svövu 11. marz 1966. En allt frá því að Svava hafi selt Hrafni bifreiðina hinn 13. apríl 1966, sé hún í skjölum Bifreiðaeftirlits ríkisins ranglega talin árgerð 1957. Ekki kveður stefnandi hafa komið fram í máli Hilmars gegn sér, hvernig aldri bifreiðarinnar hafi verið lýst í afsölum milli þessara aðilja, en er eiginmaður Svövu hafi mætt fyrir dómi 30. janúar 1970, hafi hann upplýst, að hann hafi vitað, að bifreiðin var ekki af árgerðinni 1957. Kveður því stefnandi dómkröfur í máli þessu þær, að stefndu verði in solidum dæmd til að bæta honum tjón hans í viðskiptum þessum, enda megi telja víst, að þeim hafi verið kunnugt um raunverulegan

aldur bifreiðarinnar, er áðurgreindar sölur hafi farið fram. Stefnandi kveður hinum stefndu hafa verið tilkynnt með bréfi, dags. 28. janúar 1970, um rekstur málsins gegn stefnanda þessa máls samkvæmt ákvæðum 52. gr. laga nr. 85/1936.

Aðiljayfirheyrslur og vitnaleiðslur hafa farið fram í máli þessu.

Stefnandi málsins, Bjarni Th. Mathiesen, hefur komið fyrir dóm og staðfest þar málavaxtalýsingu í stefnu á dskj. nr. 1 með þeirri leiðréttingu, að númer umræddrar bifreiðar hafi verið R 12057, en ekki R 12557.

Stefndi Magnús Leópoldsson hefur skýrt svo frá fyrir dómi í máli þessu, að hann hafi keypt umrædda bifreið af Hrafni Bachmann og hafi hún þá haft skrásetningarnúmerið R 13364. Kveður stefndi Magnús Hrafn hafa gefið þær upplýsingar, að hún væri af árgerðinni 1957, enda hafi það komið fram í öllum plögnum varðandi bifreiðina, að svo væri, m. a. í skoðunarovottorði hennar, enda kveður stefndi Magnús verð bifreiðarinnar hafa verið miðað við það. Stefndi Magnús kveður Bílasölu Guðmundar að Bergþörugötu hafa haft umrædda bifreið til sölu, en hún hafi þó ekki gengið frá samningum, er stefndi keypti bifreiðina af Hrafni. Stefndi Magnús kveðst hafa verið starfsmaður Hrafns Bachmanns, er umrædd bifreiðarkaup áttu sér stað, og hafi þeir gengið frá samningum sín á milli. Hann kveðst síðan hafa látið skrá bifreiðina á sitt nafn og hafi hún þá hlotið skrásetningarnúmerið Y 779 og hafi þá m. a. verið gefið út skoðunarovottorð og í því hafi bifreiðin verið áfram af árgerðinni 1957. Stefndi Magnús kveðst hafa átt bifreiðina í rúman mánuð og þá selt hana stefnanda í máli þessu, Bjarna Th. Mathiesen, og hafi Aðalbílasalan annast fyrir sig sölu bifreiðarinnar. Stefndi Magnús kveður bifreiðina hafa reynzt ágætlega miðað við aldur, á meðan hann átti hana. Hann kveðst hafa tekið umrædda bifreið sem greiðslu upp í aðra, sem hann hafi selt Hrafni Bachmann, og kveðst stefndi ekki hafa hugsað sér að eiga þessa bifreið lengi, enda hafi hann ekki talið það hagkvæmt fyrir sig að eiga svona stóra bifreið. Stefndi Magnús kveðst ekki muna örugglega, fyrir hvaða verð hann hafi selt stefnanda bifreiðina, en telur þó, að það hafi verið yfir kr. 100.000.00.

Í hinu sama þinghaldi upplýsti stefnandi, að hann hefði keypt bifreiðina af stefnda Magnúsi á kr. 130.000.00, þannig að hann hafi látið hann hafa fólksvagenbifreið, árgerð 1963, upp í verðið og síðan samþykkt tvo víxla að fjárhæð kr. 25.000.00 hvorn, en

verð fólksvagenbifreiðarinnar hafi verið metið á kr. 80.000.00, en á afsalið hafi verið skrifað kr. 100.000.00. Stefndi Magnús telur, að þetta muni rétt vera, eftir því sem hann beztr man.

Stefndi Hrafn Bachmann hefur komið fyrir dóm í máli þessu og staðfest þar efni bréfs síns á dskj. nr. 18. Tekur hann fram, að Mercedes Benz bifreið þá, sem um ræðir í bréfinu á dskj. nr. 18, hafi hann aðeins átt í tvo daga, þar til Magnús Leópoldsson hafi keypt bifreiðina, en Magnús hafi átt bifreiðina í tæpan mánuð, fyrst látið skrá hana á sitt nafn, áður en hann seldi hana.

Vitnið Gunnar Gunnarsson hefur skýrt svo frá fyrir dómi í máli þessu, að það hafi verið starfsmaður Hrafns Bachmanns á þeim tíma, sem umrædd bílaviðskipti hafi átt sér stað. Vitnið kveður vera rétt frá skýrt í bréfi stefnda Hrafns á dskj. nr. 18, eftir að efni bréfsins hafði verið kynnt vitninu. Kveður vitnið, að þeir hafi allir vitað, að Mercedes Benz bifreiðin var árgerð 1955, og kveðst vitnið hafa sagt það við Magnús Leópoldsson, að hann teldi það rangt af honum að selja bílinn sem árgerð 1957. Vitnið kveðst telja, að ástæðan fyrir því, að Magnús Leópoldsson hafi sett þau skilyrði fyrir því, að hann keypti Mercedes Benz bifreiðina, að hún yrði skráð árgerð 1957, hafi verið sú, eftir því sem Magnús hafi sjálfur sagt vitninu, að þá væri betra að selja bifreiðina. Kveðst vitnið hafa heyrt Magnús segja þetta, er þeir ræddu saman á Bílasölu Guðmundar á Bergþórugötu, og einnig hafi hið sama komið fram, er þeir ræddu um þetta vitnið og Magnús ásamt Hrafn Bachmann. Vitnið kveðst aldrei hafa heyrt Kristin Ólason skýra frá því, að bifreiðin væri skráð 1957 í Bifreiðaeftirlitinu, og kveðst vitnið ekkert hafa fylgzt með viðræðum, sem áttu sér stað við Kristin í sambandi við fyrrnefnda bifreið. Hins vegar kveðst vitnið telja, að vitneskja um það, að bifreiðin væri skráð árgerð 1957, en væri í rauninni 1955, hafi verið komin frá Kristni Ólasyni til þeirra Hrafns Bachmanns og Magnúsar Leópoldssonar.

Vitnið Hörður Jónsson bifreiðaeftirlitsmaður hefur skýrt svo frá fyrir dómi í máli þessu, að Kristinn Ólason hafi komið með Mercedes Benz bifreið til skoðunar. Segir vitnið sig minna endilega, að misræmi væri á milli skoðunarvottorðs bílsins og lögskráningar bílsins í Bifreiðaeftirlitinu um árgerð hans, þannig að búið hafi verið að breyta árgerðinni í skoðunarvottorðinu, að því er vitnið minnir. Kveðst vitnið þó ekki þora að fullyrða neitt um þetta. Segir vitnið sig endilega minna, að það hafi sent Kristin inn í Ræsi til að fá staðfestingu á því, af hvaða árgerð bíllinn

væri. Vitnið kveðst telja víst, að ef Kristinn Ólason hafi beðið um, að skoðunarvottorðinu væri breytt til samræmis við lögskráningarkort bifreiðarinnar, þá hafi það verið gert.

Kristinn Ólason, eiginmaður stefnda Svövu Ingvarsdóttur, hefur skýrt svo frá fyrir dómi, að hann hafi selt umrædda Mercedes Benz bifreið á kr. 100.000.00 fyrir hönd konu sinnar. Aðspurður kveðst hann ekki hafa orðið var við sérstakan áhuga hjá Hrafn Bachmann á umræddum bíl vegna þess, að hann væri skráður árgærd 1957. Kristinn kveður það hafa verið allllöngu áður en hann seldi bílinn, sem hann talaði við Hörð Jónsson um að leiðrétta árgærd bílsins í skoðunarvottorðinu í árgærd 1955, en í skoðunarvottorði því, sem fylgt hafi bílnum, þegar kona hans hafi keypt hann frá Akranesi, hafi hann verið skráður árgærd 1957. Kristinn segir, að þegar hann seldi bílinn, hafi verið tilgreint í skoðunarvottorði hans, að hann væri af árgærdinni 1955.

Stefndi Hrafn Bachmann, sem kom aftur fyrir dóm í hinu sama þinghaldi og Kristinn Ólason, kvaðst ekki þora að fullyrða um það, hvort skoðunarvottorð hafi fylgt bílnum, þegar hann hafi keypt hann. Hann tekur og fram, að hann hafi heyrt sölu mann, Baldur Guðmundsson, á Bílasölu Guðmundar segja, að margumræddur Mercedes Benz bíll gæti ekki verið af árgærd 1957, heldur hlyti hann að vera eldri vegna þess, að gerð hurðarhúnanna benti til þess. Ekki kvaðst Hrafn muna, hvort Magnús heyrði þessi ummæli sölumannsins, en hann kveður sig minna, að hann hafi sagt Magnúsi frá þessu.

Stefnandi styður dómkröfur sínar þeim rökum, að hann hafi með dómi bæjarþings Reykjavíkur, uppkveðnum 21. febrúar 1970, orðið að þola riftun, eftir að hann seldi Hilmari Ólafsyni umrædda bifreið, vegna þess, að hún reyndist vera af árgærd 1954, en ekki 1957, eins og talið var í afsali, og endurgreiða Hilmari kr. 71.540.00. Eigi hann því endurkröfurétt á hendur hinum stefndu á fjárhæð þessari að viðbættum vöxtum og kostnaði, eða samtals á kr. 116.300.00, sem er stefnufjárhæðin, enda virðist ljóst, að svikum hafi verið beitt í einhverju afsali hinna stefndu, og beri því nauðsyn til að höfða málið gegn öllum hinum stefndu til að fá úr því skorið, hvert þeirra beri ábyrgð á tjóni því, sem hann hafi orðið fyrir.

Stefndi Magnús Leópoldsson styður hins vegar sýknukröfu sína þeim rökum, að honum hafi verið sagt, er hann keypti umrædda bifreið, að hún væri árgærd 1957, enda skráð svo í skoðunarvottorði hennar, hafi hann því ekki haft minnsta grun um,

að árgerð hennar væri önnur, auk þess hafi meira en tvö ár liðið, frá því hann seldi bifreiðina og þar til kvartað hafi verið yfir því, að árgerð hennar væri ekki rétt skráð í skoðunarvottorðinu.

Af hálfu stefnda Hrafns Bachmanns var við munnlegan flutning málsins sýknukrafa hans studd þeim rökum, að hann ætti ekki aðild að þessu máli.

Stefndi Svava Ingvarsdóttir styður og sýknukröfu sína þeim rökum, að hún eigi ekki aðild að þessu máli. Á milli hennar og stefnanda hafi aldrei verið neitt réttarsamband og hún hafi ekki átt nein viðskipi við stefnanda þessa máls um bifreiðina, sem mál þetta sé risið af.

Stefndi Hrafn Bachmann og stefndi Svava Ingvarsdóttir höfðu ekki nein afskipti af sölu margumræddrar bifreiðar, R 12057, til stefnanda, og hefur því ekkert réttarsamband stofnast milli þeirra og stefnanda. Ekki hefur heldur verið sýnt nægilega fram á, að þau hafi tekið þátt í sviksamlegu atferli í sambandi við sölu bifreiðarinnar milli aðilja máls þessa. Eiga þau því ekki aðild að máli þessu, og ber þess vegna að sýkna þau af öllum kröfum stefnanda í málinu. Rétt þykir, að málskostnaður falli niður, að því er þau varðar.

Stefndi Magnús Leópoldsson seldi hins vegar stefnanda umrædda bifreið, og samkvæmt framburði vitnisins Gunnars Gunnarssonar, skýrslu meðstefnda Hrafns og öðru því, sem fram hefur komið í málinu, þykir í ljós leitt, að honum hafi verið kunnugt um, að árgerð umræddrar bifreiðar var þremur árum eldri en hún var talin vera í afsali til stefnanda, er sala fór fram. Þessu til stuðnings er og sú staðreynd, að stefndi Magnús átti bifreiðina aðeins í 16 daga, eftir að hann keypti hana, þar til hann seldi hana stefnanda þessa máls, og þá kr. 30.000.00 dýrari en hann keypti hana, svo og það, að hann hirðir ekki um að leggja fram afsal eða sölutilkynningu, er sýni, með hverjum hætti viðskipti hans og meðstefnda Hrafns, sem hann keypti bifreiðina af, voru. Samkvæmt þessu þykir framferði stefnda Magnúsar hafa verið með þeim hætti, að hann sé fébótaábyrgur gagnvart stefnanda máls þessa vegna þess tjóns, sem stefnandi hefur hlotið af því, að umrædd bifreið var seld honum sem árgerð 1957 í stað 1954, eins og hún var í raun og veru, sbr. 42. gr. laga nr. 39/1922 svo og 54. gr. sömu laga i. f.

Við munnlegan flutning málsins lýsti lögmaður stefnanda því yfir, að bifreið sú, sem mál þetta er risið af, hafi verið ónýt, er stefnandi fékk hana í hendur, eftir að kaupunum við hann hafði

verið rift. Þessari staðhæfingu hefur ekki sérstaklega verið mótmælt af hálfu hinna stefndu né heldur hefur bótakröfunni sem slíkri verið mótmælt sem of hárrí. Þykir því mega taka stefnukröfurnar til greina óbreyttar að öðru leyti en því, að vextir ákveðast 7% ársvextir.

Samkvæmt þessari niðurstöðu ber að dæma stefnda Magnús til að greiða stefnanda málskostnað, sem þykir hæfilega ákveðinn kr. 19.000.00.

Valgarður Kristjánsson borgardómari kvað upp dóm þennan ásamt meðdómendunum Sigurgesti Guðjónssyni og Bent Jörgenssyni bifvélavirkjameisturum.

Dómsorð:

Stefndi Hrafn Bachmann og stefndi Svava Ingvarsdóttir eiga að vera sýkn af öllum kröfum stefnanda, Bjarna Th. Mathiesens, í máli þessu. Málskostnaður fellur niður, að því er þau varðar.

Stefndi Magnús Leópoldsson greiði stefnanda kr. 116.300.00 með 7% ársvöxtum frá 11. marz 1970 til greiðsludags og kr. 19.000.00 í málskostnað innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Mánudaginn 23. október 1972.

Nr. 100/1971. Sveinbjörn Klemenzson

(Ingi Hilmar Ingimundarson hrl.)

gegn

Bifreiðum & Landbúnaðarvélum h/f

(Hafsteinn Baldvinsson hrl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómara Hæstaréttar.

Lausafjárkaup. Gallar. Ábyrgð.